

CURTEA EUROPEANĂ A DREPTURILOR OMULUI
SECȚIA A TREIA

HOTĂRÂREA
din 13 noiembrie 2014
În Cauza Lazariu împotriva României
(Cererea nr. 31973/03)
Strasbourg

Hotărârea devine definitivă în condițiile prevăzute la art. 44 § 2 din Convenție. Aceasta poate suferi modificări de formă.

În Cauza Lazariu împotriva României,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (Secția a treia), reunită într-o cameră compusă din Josep Casadevall, președinte, Alvina Gyulumyan, Luis López Guerra, Kristina Pardalos, Johannes Silvis, Valeriu Grițco, Iulia Antoanella Motoc, judecători, și Marialena Tsirli, grefier adjunct de secție, după ce a deliberat în camera de consiliu, la 21 octombrie 2014, pronunță prezenta hotărâre, adoptată la aceeași dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află cererea nr. 31973/03 îndreptată împotriva României, prin care un resortisant al acestui stat, doamna Victoria Lazariu („reclamanta”), a sesizat Curtea la 15 august 2003, în temeiul art. 34 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale (*Convenția*).

2. Reclamanta, care a beneficiat de asistență judiciară, a fost reprezentată de domnul D. Burghelea, avocat în Iași. Guvernul român (*Guvernul*) a fost reprezentat de agentul guvernamental, doamna C. Brumar, și de co-agent, doamna I. Cambrea, din cadrul Ministerului Afacerilor Externe.

3. Reclamanta a invocat diverse încălcări ale drepturilor sale prevăzute la art. 3, art. 5, art. 6 și art. 8 din Convenție.

4. Prin decizia din 22 noiembrie 2011, Curtea a hotărât să comunice capetele de cerere formulate de reclamantă în temeiul următoarelor articole din Convenție: art. 3 cu privire la pretensele rele tratamente din data de 28 mai 2003; art. 5 § 1 cu privire la legalitatea pretensei lipsiri de libertate în data de 28 mai 2003 și în perioada 28 mai - 5 iunie 2003 când a fost internată într-un spital de psihiatrie; art. 5 § 4 cu privire la dreptul la verificarea, de către o instanță, a legalității internării sale nevoluntare într-un spital de psihiatrie; art. 6 § 1 cu privire la pretinsa lipsă a motivării hotărârilor judecătorești interne pronunțate în cadrul procesului penal îndreptat împotriva sa și durata procesului respectiv; art. 6 § 1 coroborat cu art. 6 § 3 lit. c) cu privire la dreptul de a fi ascultat de instanțele interne; și art. 8 cu privire la dreptul la respectarea vieții private. Curtea a hotărât să declare inadmisibile celelalte capete de cerere.

5. Reclamanta și Guvernul au prezentat observații scrise cu privire la fond (art. 59 § 1 din Regulament).

6. La data de 12 iulie 2013, Curtea a decis, din oficiu, restrângerea accesului publicului la dosarul cauzei, în conformitate cu art. 33 alin. 2 din Regulament.

7. La 6 martie 2014, Curtea a decis să solicite părților observații suplimentare cu privire la admisibilitatea capătului de cerere formulat în temeiul art. 5 § 1 din Convenție în legătură cu legalitatea pretensei lipsiri de libertate din data de 28 mai 2003.

ÎN FAPT

I. Circumstanțele cauzei

8. Reclamanta s-a născut în 1951 și locuiește în Iași.

A. Incidentul din 28 mai 2003

9. Reclamanta, care a fost primită în Baroul București în decembrie 2004, a fost parte în mai multe procese civile și penale.

10. În februarie 2003, reclamanta a fost informată de procurorul E.E. de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași că era bănuită de instigare la mărturie falsă. Mai precis, era bănuită că i-ar fi convins pe martorii implicați în alt proces penal să facă mărturii mincinoase. Derularea procesului este prezentată la punctele 37-57 *infra*.

11. În data de 28 mai 2003, în jurul orei 9 a.m., reclamanta s-a prezentat la Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași. Potrivit propriilor afirmații, dorea să depună plângere la procurorul ierarhic superior procurorului care efectua urmărirea penală îndreptată împotriva sa. Potrivit Guvernului, reclamanta s-a dus la parchet la chemarea procurorului pentru a i se face prezentarea materialului de urmărire penală.

12. Reclamanta a afirmat că a avut o întrevedere de doar câteva minute cu procurorul la intrarea în biroul acestuia și că după aceea a fost condusă de un polițist într-o încăpere de la primul etaj unde a fost lăsată să aștepte.

13. Guvernul a declarat că în momentul în care procurorul a respins cererea reclamantei pentru fotocopierea tuturor documentelor din dosarul penal, aceasta a refuzat să mai rămână în biroul procurorului. În consecință, la ora 9.30 a.m. procurorul a emis un mandat de aducere pentru a o împiedica să plece din clădire și i-a ordonat ofițerului de poliție M.L.E. să asigure executarea mandatului. Guvernul a prezentat, în copie, mandatul de aducere. Acesta a mai afirmat că reclamanta a refuzat să respecte ordinul și că a continuat să se comporte în mod nepotrivit, folosind un limbaj vătămător la adresa procurorilor și polițiștilor. Organele de poliție au împiedicat-o să plece din sediu. La ora 10:40 a.m., reclamanta a fost primită de prim-procuror. I s-a permis să scrie plângerea în sala de așteptare din sediu.

14. Ulterior, la o oră neprecizată din ziua respectivă, E.E. a dispus internarea imediată a reclamantei în Spitalul Universitar de Psihiatrie Iași („Spitalul Socola”) pentru o expertiză psihiatrică a stării sale de sănătate mintală. Motivarea era următoarea:

„Având în vedere faptul că [reclamanta] manifestă o dispoziție exagerată pentru a depune plângeri și o violență exacerbată în exprimare, fapte care ridică îndoieli în privința stării sale psihologice, și având în vedere art. 116, art. 117 și art. 203 C. proc. pen., precum și art. 14 din Decretul nr. 79/1971, dispun efectuarea unei expertize psihiatrice [...]”.

15. Pe când se afla în sediu, reclamanta a făcut o plângere scrisă de mână împotriva ordonanței de internare nevoluntară. În plângere, aceasta a mai menționat că a fost ținută în sediu de la ora 11 a.m. Ulterior internării sale nevoluntare, a depus alte plângeri similare.

16. În jurul orei 2 p.m., întrucât reclamanta a refuzat să meargă la spital, procurorul E.E. a solicitat organelor de poliție să execute ordonanța de internare nevoluntară. Potrivit reclamantei, mai mulți polițiști au tras-o de mâini și au dus-o pe sus, cu forța, în mașina cu care a fost transportată apoi la spital. Aceasta a suferit echimoze și alte leziuni. Potrivit raportului întocmit de Inspectoratul de Poliție Județean Iași, patru agenți de poliție (alții decât M.L.E. – a se vedea *supra*, pct. 13) au dus-o în brațe pe reclamantă până la mașină. Aceasta s-a opus și a încercat de mai multe ori să lovească cu genunchii cadrul de lemn al ușii.

17. Reclamanta a fost fotografiată de ziaristi în timp ce era luată de la sediul parchetului. Aceasta a prezentat Curții câteva articole apărute în presa locală. Acestea includeau o fotografie cu reclamanta, în genunchi în cadrul ușii, târâtă de doi polițiști afară din sediu.

B. Internarea nevoluntară a reclamantei într-o unitate de psihiatrie

18. În data de 28 mai 2003, în jurul orei 3 p.m., reclamanta a fost dusă la medicul de gardă de la Spitalul Socola.

19. În data de 5 iunie 2003, reclamanta a fost examinată de o comisie alcătuită din trei medici din cadrul Spitalului Socola. Raportul de evaluare a concluzionat că pacienta are discernământ și că este conștientă de faptele sale. Aceasta a fost externată în aceeași zi.

20. În data de 9 iunie 2003, reclamanta a fost informată printr-o comunicare emisă de prim-procurorul de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași că plângerea sa împotriva actului de internare nevoluntară a fost respinsă prin rezoluția din 6 iunie 2003. În comunicarea procurorului nu se indicau

motivele respingerii plângerii reclamantei.

C. Urmărirea penală cu privire la incidentul din 28 mai 2003

21. La 29 mai 2003, reclamanta s-a supus unei examinări medico-legale. Medicul a consemnat în raport că reclamanta prezenta echimoze pe brațe și pe picioare care ar fi putut fi cauzate prin lovirea cu obiecte contondente și prin presiunea exercitată cu degetele; acesta a estimat că pacienta necesita 3-4 zile de tratament medical.

22. În urma incidentului, reclamanta a depus numeroase cereri la diverse autorități, precum poliția, parchetul, Ministerul Justiției și Președintele României. Cererile relevante pentru cauză sunt prezentate în rezumat mai jos.

1. Cerere către Inspectoratul de Poliție Județean Iași

23. În data de 3 iunie 2003, reclamanta a adresat Inspectoratului de Poliție Județean Iași o cerere de informații privind temeiul legal al acțiunii organelor de poliție din data de 28 mai 2003. Aceasta a mai cerut să afle numele polițiștilor care au escortat-o la mașină de la sediul parchetului până la Spitalul Socola.

24. În data de 26 iunie 2003, Inspectoratul a informat-o că a fost escortată la Spitalul Socola în temeiul unei ordonanțe emise de procuror în conformitate cu art. 117 din Codul de procedură penală („C. proc. pen.”) și că nu putea dezvălui numele polițiștilor deoarece aceștia nu erau angajații inspectoratului.

2. Cerere către Poliția Municipiului Iași (Secția nr. 2)

25. În data de 4 august 2003, reclamanta a adresat o cerere similară Poliției Municipiului Iași (Secția nr. 2) (a se vedea *supra*, pct. 23).

26. La 13 august 2003, poliția a informat-o că ofițerii care au escortat-o erau într-adevăr angajați ai Poliției Municipiului Iași (Secția nr. 2), dar că nu putea dezvălui numele acestora în lipsa unui ordin specific emis de Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași.

3. Plângeri penale

27. Reclamanta a depus plângeri împotriva lui E.E. și a altor procurori care s-au ocupat de caz, precum și împotriva lui M.L.E. Aceasta s-a plâns, în general, de purtare abuzivă, insulte, calomnie și dezvăluirea unor informații confidențiale în legătură, printre altele, cu incidentul din 28 mai 2003. Se pare că Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași a examinat majoritatea plângerilor respective și a dispus neînceperea urmăririi penale. Reclamanta nu a făcut plângere în instanță împotriva ordonanțelor de neîncepere a urmăririi penale.

28. Una dintre plângerile reclamantei a fost examinată de Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție („Înalta Curte”). Plângerea, îndreptată împotriva lui M.L.E., E.E. și a altor trei procurori, menționa, printre altele, rele tratamente, tortură și lipsire de libertate în mod ilegal.

29. La 19 iunie 2003, reclamanta a fost audiată de către un procuror. Aceasta a dat declarații despre circumstanțele plângerii sale, identificând persoanele împotriva cărora a făcut plângere.

30. La 21 iulie 2003, Parchetul de pe lângă Înalta Curte a dispus netrimiteră în judecată, motivând că persoanele cercetate nu au săvârșit faptele imputate.

31. Reclamanta a făcut plângere împotriva ordonanței procurorului la Înalta Curte în temeiul art. 278¹ C. proc. pen. (a se vedea *infra*, pct. 66). Prin rezoluția din 15 aprilie 2005, Înalta Curte a retrimis dosarul cauzei la procurorul general de la același parchet. Prin rezoluția din 16 decembrie 2005, procurorul general a respins plângerea penală a reclamantei, motivând că plângerile acesteia fuseseră examinate deja ori erau în curs de examinare în momentul respectiv. Reclamanta a fost înștiințată despre rezoluția respectivă în data de 27 decembrie 2005.

32. Reclamanta nu a făcut plângere în instanță împotriva rezoluției din 16 decembrie 2005.

4. Acțiunea introdusă în conformitate cu Legea contenciosului administrativ nr. 29/1990 (Legea contenciosului administrativ)

33. În noiembrie 2003, reclamanta a introdus o acțiune împotriva Judecătoriei Iași, a Curții de Apel Iași și a Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Iași susținând că aceste instituții au realizat o examinare nelegală a plângerii pe care depus-o în februarie 2003. La o dată ulterioară, aceasta și-a extins acțiunea, îndreptând-o și împotriva Guvernului României, a Ministerului de Interne, a Jandarmeriei Române, a Ministerului Public și a Ministerului Finanțelor Publice. Aceasta a susținut că instituțiile respective erau răspunzătoare pentru acțiunile Parchetului de pe lângă Curtea de Apel Iași.

34. La 15 ianuarie 2004, reclamanta și-a extins acțiunea, îndreptând-o și împotriva unui judecător,

a unor procurori, polițiști și jandarmi, susținând că aceștia erau implicați în internarea sa nevoluntară în Spitalul Socola.

35. Prin rezoluția din 20 februarie 2006, Curtea de Apel Iași a respins plângerea reclamantei. S-a reținut în special că, referitor la persoanele prezumtiv implicate în internarea sa nevoluntară în spitalul de psihiatrie, dispozițiile Legii contenciosului administrativ nu erau aplicabile și că reclamanta ar fi trebuit să depună plângere penală.

36. Reclamanta a declarat recurs. Prin încheierea din 16 ianuarie 2007, Înalta Curte a respins recursul din cauza lipsei de precizie.

D. Acțiunea penală împotriva reclamantei

37. La 13 decembrie 2003, Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași a întocmit un rechizitoriu împotriva reclamantei și a altor opt persoane („co-inculpați”). Reclamanta era învinuită de următoarele: calomnie, instigare la mărturie mincinoasă, practicarea ilegală a activităților specifice profesiei de avocat, fraudă, fals și uz de fals.

38. Cauza a fost inițial repartizată Judecătoriei Iași. Reclamanta a contestat imparțialitatea acestei instanțe în fața Înaltei Curți și a solicitat strămutarea dosarului cauzei la o altă instanță. La 5 martie 2004, Înalta Curte a repartizat dosarul Judecătoriei Cluj-Napoca („judecătoria”).

39. Au avut loc 56 de ședințe în fața acestei instanțe. Majoritatea amânărilor au fost fie din motive procedurale (nereguli la înștiințarea părților, acte lipsă din dosarul cauzei, neprezentarea martorilor în instanță), fie ca urmare a cererilor co-inculpaților sau ale părților civile. Ședința a fost amânată de aproape 25 de ori la cererea reclamantei, ca urmare fie a schimbării avocatului, fie a incapacității sale de a se prezenta în instanță din motive medicale sau profesionale, fie ca urmare a recuzării judecătorului care examina dosarul cauzei. Unele dintre cererile reclamantei s-au suprapus cu cele formulate de procuror sau de co-inculpați.

40. La 18 martie 2005, un judecător de la Judecătoria Cluj-Napoca a făcut notă scrisă că lipsesc unele documente referitoare la învinuirea de „fraudă”.

41. În data de 24 martie 2005, judecătoria a dat citire rechizitoriului în prezența reclamantei și a avocatului său ales. Avocatul reclamantei a solicitat instanței să îi asculte separat pe co-inculpați pentru a-i împiedica să se influențeze reciproc. Șase dintre co-inculpați au fost ascultați în această ședință. Reclamanta și avocatul său le-au adresat întrebări. Doi co-inculpați nu s-au prezentat în instanță așa că nu au putut fi ascultați. Instanța a încuviințat cererea reclamantei pentru ascultarea declarațiilor a patru martori. Aceasta s-a angajat să prezinte adresele de domiciliu ale martorilor respectivi.

42. La 6 septembrie 2005, judecătoria a ascultat-o pe reclamantă. Aceasta a criticat modul de desfășurare a urmăririi penale: procurorii au respins efectuarea unei expertize grafologice, i-au influențat pe martori și au comunicat presei anumite informații confidentiale. De asemenea, aceasta s-a plâns de nerespectarea dreptului său la apărare.

43. La 21 martie 2006, judecătoria a încuviințat, în prezența reclamantei, cererea acesteia pentru ascultarea altor opt martori. Instanța a ascultat încă un co-inculpat. Cererea reclamantei pentru reascultarea tuturor co-inculpaților, a părților civile și a părților vătămate a fost respinsă pe motiv că mărturiile acestora au fost deja luate conform legii.

44. În data de 5 septembrie 2006, judecătoria l-a ascultat pe ultimul co-inculpat din proces, în prezența reclamantei.

45. Instanța i-a ascultat și pe șase dintre martorii propuși de reclamantă. Ceilalți martori nu s-au prezentat în instanță din diverse motive (de exemplu: au refuzat să compară în instanță ori erau prea bolnavi).

46. La 24 aprilie 2007, reclamanta a declarat în instanță că infracțiunile de care era învinuită s-au prescris, dar că a dorit să continue acțiunea pentru a-și dovedi nevinovăția.

47. În cursul procesului în primă instanță, reclamanta a solicitat în repetate rânduri retrimiteră dosarului la procuror. Cererile sale au fost însă respinse pentru lipsa motivelor. De asemenea, aceasta a solicitat întocmirea unui raport de expertiză grafologică, însă cererea a fost respinsă pe motiv că un astfel de raport a fost întocmit deja în cursul urmăririi penale și că nu era necesar unul nou. Reclamanta a ridicat o excepție de neconstituționalitate, care a fost respinsă ca nefondată. De asemenea, aceasta a susținut că ar trebui încetată urmărirea penală pentru infracțiunea de mărturie mincinoasă deoarece se pronunțase deja o decizie definitivă în acest sens, însă această obiecție a fost respinsă pe motiv că rezoluția procurorului nu poate echivala cu o hotărâre judecătorească.

48. Procesul în primă instanță a durat până în data de 23 iulie 2009, când judecătoria a pronunțat hotărârea în cauză. Instanța a stabilit că reclamanta săvârșise toate infracțiunile de care era învinuită, însă a dispus încetarea urmăririi penale față de aceasta pentru infracțiunile de instigare la mărturie mincinoasă, denunțare calomnioasă și practicarea ilegală a activităților specifice profesiei de avocat, reținând că răspunderea penală pentru faptele respective s-a prescris. Instanța a declarat-o pe

reclamantă vinovată în cazul învinuirilor de fraudă, fals și uz de fals și i-a aplicat o pedeapsă de 3 ani cu suspendare. Instanța a concluzionat că probele strânse în cursul urmăririi penale efectuate de procuror se coroborau cu probele prezentate nemijlocit în instanță, respectiv declarațiile inculpaților, ale părților civile și ale martorilor, inclusiv ale martorilor propuși de reclamantă. Instanța a mai stabilit că reclamanta a falsificat trei documente emise de un birou de avocatură în vederea atestării pretensei sale calității de avocat stagiar și că a pretins că este avocat pentru a reprezenta cinci persoane în instanță. Reclamanta a falsificat semnăturile a doi dintre clienții săi în documente pe care le-a folosit în procesele în care erau implicați clienții respectivi. Instanța a obligat-o pe reclamantă să plătească despăgubiri părților civile.

49. Reclamanta, procurorul și părțile civile au declarat apel la Tribunalul Cluj („tribunalul”). Reclamanta a formulat motive scrise de apel, solicitând, printre altele, încuviințare pentru a da o declarație în fața instanței de apel.

50. Tribunalul a desfășurat patru ședințe în această cauză. Reclamanta nu a participat la acestea, dar a fost reprezentată de un avocat desemnat de instanță.

51. La ultima ședință, din 12 aprilie 2010, reclamanta a fost reprezentată de un avocat desemnat de instanță. Tribunalul a reținut că reclamanta a prezentat o împuternicire pentru un avocat ales de ea, precizând că acesta nu putea fi prezent la ședința respectivă și solicitând amânarea acesteia. Instanța a decis să continue examinarea cauzei, chiar dacă reclamanta și avocatul său ales nu erau prezenți, precizând că reclamanta fusese citată potrivit legii la adresele indicate de aceasta și că reclamanta putea fi reprezentată de către avocatul desemnat de instanță. Acesta din urmă a solicitat încetarea urmăririi penale față de reclamantă sau, în subsidiar, aplicarea unei sentințe mai blânde.

52. Tribunalul a pronunțat decizia în data de 27 aprilie 2010. Instanța a concluzionat că sentința aplicată reclamantei era prea blândă având în vedere infracțiunile de care aceasta a fost învinuită. Instanța a mai reținut că modul în care reclamanta a săvârșit infracțiunile arăta că aceasta era deosebit de periculoasă. Ținând seama de atitudinea acesteia ulterior săvârșirii infracțiunilor și faptul că aceasta în mod constant nu și-a recunoscut vina, instanța a reținut că declararea vinovăției acesteia nu constituie un avertisment suficient pentru aceasta și că, prin urmare, era indicat ca aceasta să execute pedeapsa închisorii. În consecință, instanța a condamnat-o pe reclamantă la 5 ani de închisoare.

53. De asemenea, tribunalul a concluzionat că, în cazul a două infracțiuni pentru care reclamanta fusese condamnată în primă instanță (fals și uz de fals), răspunderea sa penală s-a prescris și a dispus încetarea urmăririi penale în legătură cu acele învinuiri.

54. Reclamanta a declarat recurs și a prezentat motive scrise. Printre altele, aceasta a formulat următoarele argumente:

- nu a fost ascultată de instanțele inferioare;
- dosarul era incomplet deoarece, conform notei scrise de un judecător în primă instanță, documente referitoare la învinuirea de fraudă lipseau din dosar;
- doi dintre inculpați au declarat în primă instanță că au fost constrânși în cursul urmăririi penale să declare că aceasta i-a instigat la mărturii mincinoase;
- instanțele inferioare i-au încălcat dreptul de a nu fi judecată de două ori pentru aceleași fapte, luând în considerare decizia definitivă din 7 noiembrie 2002 prin care Tribunalul Iași a concluzionat că respectivii co-inculpați nu au făcut mărturii mincinoase;
- una dintre părțile civile nu a făcut cerere să se constituie ca parte civilă;
- nu i s-au încuviințat cererile pentru aducerea de probe;
- procesul a fost viciat de numeroase vicii de procedură, iar dreptul său la apărare nu a fost respectat în cursul urmăririi penale și în fața instanțelor.

55. Dosarul cauzei a fost înregistrat la Curtea de Apel Cluj („curtea de apel”). Curtea de apel a desfășurat două ședințe în cauză; reclamanta nu a participat la acestea.

56. La ultima ședință, din 20 octombrie 2010, reclamanta a fost reprezentată de un avocat desemnat de instanță, altul decât cel care a reprezentat-o în apel (a se vedea *supra*, pct. 50). Avocatul desemnat de instanță a precizat că a primit instrucțiuni de la reclamantă să solicite amânarea ședinței. Curtea de apel a respins cererea acesteia. Reprezentantul reclamantei a solicitat achitarea acesteia sau aplicarea unei sentințe mai blânde.

57. Prin decizia definitivă din aceeași dată, curtea de apel a respins recursul reclamantei ca vădit nefondat. Instanța a concluzionat că dreptul reclamantei la apărare a fost respectat pe tot parcursul procedurii. Curtea de apel a mai hotărât că instanțele inferioare au examinat probe complexe, au stabilit corect situația în fapt și au dat un verdict de vinovăție dincolo de orice îndoială rezonabilă. Aceasta a hotărât, de asemenea, că sentința aplicată reclamantei a fost stabilită corect.

58. La 3 iunie 2006, reclamanta a depus plângere la Inspectoratul de Poliție Județean Iași susținând că unii polițiști au chemat presa în timpul transferului său de la parchet la Spitalul Socola în data de 28 mai 2003. La 27 iunie 2003, inspectoratul i-a respins acuzațiile și a concluzionat că însăși reclamanta sunase presa de pe propriul telefon mobil.

59. Reclamanta a depus și alte plângeri, penale și civile, împotriva ziariștilor care au publicat articole în urma incidentului respectiv. Aceasta a prezentat Curții, în copie, hotărârile pronunțate în primă instanță, prin care doi ziariști au fost obligați să-i plătească suma de 4 640 euro (EUR) cu titlu de prejudiciu moral. Aceasta a depus plângere și împotriva fotografului despre care a afirmat că a făcut fotografia publicată în articolele în litigiu. Judecătoria Năsăud i-a respins plângerea în data de 24 noiembrie 2004, motivând că respectivul fotograf nu era cel care îi făcuse fotografiile și că, în orice caz, fotografierea unei persoane nu constituie o infracțiune pasibilă de pedeapsă.

60. Reclamanta nu a prezentat informații dacă hotărârile respective au rămas definitive ori au fost atacate. Aceasta nu a informat Curtea nici dacă a primit suma stabilită de instanțe cu titlu de prejudiciu moral.

II. Dreptul și practica interne relevante

61. Articolele 69-74 C. proc. pen. prevăd procedura pentru luarea declarațiilor învinutului sau inculpatului. Acestea nu stabilesc cu exactitate când trebuie să dea declarații învinutul sau inculpatul.

62. Dispozițiile art. 117 alin. (1) C. proc. pen. privind expertiza psihiatrică, precum și jurisprudența relevantă a Curții Constituționale a României, sunt prezentate în cauza *C.B. împotriva României* (nr. 21207/03, pct. 35-36, 20 aprilie 2010).

63. Dispozițiile art. 136-150 C. proc. pen. privind măsurile preventive care pot fi luate în timpul procesului penal sunt prezentate în *Creangă împotriva României* (MC) (nr. 29226/03, pct. 58, 23 februarie 2012).

64. Art. 183 alin. (1) C. proc. pen. prevede că o persoană poate fi adusă în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată pe baza unui mandat de aducere dacă fiind anterior citată nu s-a prezentat, iar ascultarea sau prezența ei este necesară. Art. 183 alin. (2) prevede că o persoană poate fi adusă [în fața instanței] cu mandat chiar înainte de a fi fost chemată prin citație, dacă organul de urmărire penală sau instanța constată motivat că în interesul rezolvării cauzei se impune această măsură.

65. Art. 250 C. proc. pen. se referă la prezentarea materialului de urmărire penală. Inculpatul are dreptul de a lua cunoștință de materialul de urmărire penală și trebuie să i se asigure posibilitatea în acest sens. Acesta poate să formuleze cereri noi sau să facă declarații suplimentare.

66. Art. 278¹ C. proc. pen., introdus prin Legea nr. 281/2003, prevede că împotriva rezoluției de neîncepere a urmăririi penale date de procuror se poate face plângere la instanță. Legea nr. 281/2003 a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2004 și conținea dispoziții tranzitorii referitoare la actele procurorului adoptate înainte de intrarea ei în vigoare.

67. Prevederile Legii nr. 487/2002 a sănătății mintale și a protecției persoanelor cu tulburări psihice („Legea sănătății mintale”), cu modificările și completările ulterioare, precum și normele de aplicare relevante, sunt prezentate în cauza *B. împotriva României* (nr. 2) (nr. 1285/03, pct. 43-60, 19 februarie 2013). În special, art. 12 și art. 13 din lege prevăd că evaluarea stării de sănătate mintală a unei persoane în vederea stabilirii diagnosticului sau a determinării discernământului unei persoane se efectuează prin examinare directă de către un medic psihiatru la cererea persoanei respective, la internarea voluntară, sau la solicitarea expresă a unei instituții competente sau persoane autorizate, în condițiile unei internări silite. Articolele 44-53 din lege reglementează condițiile în care se poate realiza internarea nevoluntară, în urma unei evaluări a stării de sănătate mintală, precum și procedura aferentă (solicitarea, motivată, a internării nevoluntare – realizată de către familia persoanei, medicul de familie, reprezentanții poliției etc.; notificarea deciziei de internare făcută de către medicul psihiatru pacientului, familiei acestuia, reprezentantului său personal sau legal și - pentru confirmare - parchetului și comisiei de revizuire a procedurii). Împotriva hotărârii de internare nevoluntară pacientul ori reprezentantul personal sau legal al acestuia poate sesiza „instanța judecătorească competentă, potrivit legii” (art. 54).

68. Prin decizia din 12 aprilie 2011, Înalta Curte de Casație și Justiție a decis că inculpatul sau pârâtul care susține că au fost încălcate normele procedurale sau drepturile lor legale poate face plângere în acest sens numai în cadrul procesului penal îndreptat împotriva sa. Cu toate acestea, o plângere penală împotriva procurorului care a efectuat urmărirea penală în cursul procesului penal pendinte nu constituie una dintre căile legale pe care le putea folosi un inculpat sau un pârât deoarece asta le dădea posibilitatea ca unele aspecte ale legalității procesului penal pendinte să fie supuse examinării în afara cadrului prevăzut expres de Codul de procedură penală și ale procesului penal pendinte îndreptat împotriva sa. De asemenea, în cazul în care rezoluția procurorului a fost atacată în instanță, aceasta din urmă poate înlocui cu propria hotărâre pe cea a autorităților judiciare

responsabile cu procesul penal pendinte.

ÎN DREPT

I. Excepția preliminară ridicată de Guvern

69. Guvernul a susținut că reclamanta a abuzat de dreptul său de a introduce o cerere individuală. În răspunsul la observațiile Guvernului, aceasta a folosit un limbaj injurios la adresa agentului guvernamental.

70. Curtea reiterează că, în principiu, o cerere - chiar dacă folosește un limbaj jignitor - poate fi respinsă ca abuzivă în temeiul art. 35 § 3 și § 4 din Convenție doar dacă a fost fondată în mod voit pe fapte nereale (a se vedea *Varbanov împotriva Bulgariei*, nr. 31365/96, pct. 36, CEDO 2000-X, și *Akdivar și alții împotriva Turciei*, 16 septembrie 1996, pct. 53-54, *Culegere de hotărâri și decizii* 1996-IV). Cu toate acestea, folosirea repetată a unui limbaj injurios sau provocator de către un reclamant poate fi considerată o exercitare abuzivă a dreptului de a introduce o cerere în sensul art. 35 § 3 din Convenție [a se vedea *Apinis împotriva Letoniei* (dec.), nr. 46549/06, 20 septembrie 2011; *Řehák împotriva Republicii Cehe* (dec.), nr. 67208/01, 18 mai 2004; *Manoussos împotriva Republicii Cehe și Germaniei* (dec.), nr. 46468/99, 9 iulie 2002; *Duringer și alții împotriva Franței* (dec.), nr. 61164/00 și 18589/02, CEDO 2003-II (extrase); și *Stamoulakatos împotriva Regatului Unit*, nr. 27567/95, decizia Comisiei din 9 aprilie 1997].

71. Curtea reține, pe de o parte, că în răspunsul său la observațiile Guvernului, reclamanta a făcut anumite remarci la adresa vieții profesionale și private a agentului guvernamental. Curtea consideră inacceptabilă folosirea unui asemenea limbaj și deplânge atitudinea reclamantei în această privință. Pe de altă parte, Curtea ia în considerare faptul că astfel de expresii apar rar în argumentele voluminoase ale reclamantei [a se vedea *Manoussos*, citată anterior, și a se face comparația și deosebirea cu *Hațegan împotriva României* (dec.), nr. 24159/03, pct. 29-30, 17 aprilie 2012].

72. Ținând seama de toate circumstanțele cauzei, Curtea consideră că nu este adecvat să declare cererea inadmisibilă pe motiv că este abuzivă în sensul art. 35 § 3 din Convenție și respinge excepția preliminară ridicată de Guvern.

II. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 1 din Convenție

73. Reclamanta s-a plâns de lipsire de libertate în mod ilegal în data de 28 mai 2003, când a fost reținută la parchet de la ora 9:30 a.m. până după-amiază, fiind ulterior internată nevoluntar într-un spital de psihiatrie, unde a fost ținută până la data de 5 iunie 2003. Acesta a invocat art. 5 § 1 din Convenție, ale cărui dispoziții relevante sunt redactate astfel:

„1. Orice persoană are dreptul la libertate și la siguranță. Nimeni nu poate fi lipsit de libertatea sa, cu excepția următoarelor cazuri și potrivit căilor legale:

...

b) dacă a făcut obiectul unei arestări sau al unei dețineri legale pentru nesupunerea la o hotărâre pronunțată, conform legii, de către un tribunal ori în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege;

...

e) dacă este vorba despre detenția legală a unei persoane susceptibile să transmită o boală contagioasă, a unui alienat, a unui alcoolic, a unui toxicoman sau a unui vagabond; [...]"

74. Curtea reține că există două aspecte ale capătului de cerere formulat de reclamantă. Aceasta s-a plâns, în primul rând, de lipsire de libertate în perioada în care a fost reținută la parchet și, în al doilea rând, de internarea sa nevoluntară într-un spital de psihiatrie. Curtea va examina separat aceste probleme.

A. Pretinsa lipsire de libertate a reclamantei la sediul parchetului

1. Cu privire la admisibilitate

75. Guvernul a ridicat o excepție preliminară, susținând că reclamanta nu a epuizat căile de atac

interne.

76. Acesta a afirmat că, având în vedere contextul special al cauzei, respectiv scurta durată a șederii reclamantei la sediul parchetului în urma emiterii mandatului de aducere, ceea ce nu constituie o lipsire de libertate, pune instanța în imposibilitatea de a se pronunța imediat asupra caracterului legal al mandatului de aducere. Cu toate acestea, reclamanta ar fi putut face plângere, ulterior incidentului, împotriva rezoluției procurorului și avea la dispoziție două căi de atac în acest sens.

77. Astfel, Guvernul a concluzionat, pe de o parte, că reclamanta a făcut doar o plângere cu titlu general în legătură cu incidentul din 28 mai 2003, fără să formuleze un capăt de cerere specific cu privire la lipsirea de libertate în mod ilegal, și că, în orice caz, aceasta nu a făcut plângere la instanță, în temeiul art. 278¹ C. proc. pen., împotriva rezoluțiilor procurorului de neprimire în judecată (a se vedea *supra*, pct. 27 și 32). Dacă ar fi procedat astfel, instanțele fie ar fi retrimis dosarul cauzei la parchet, fie ar fi examinat fondul plângerii. Pe de altă parte, Guvernul a argumentat că reclamanta nu a introdus o acțiune civilă în despăgubiri, în baza dreptului general al răspunderii civile delictuale în vigoare la vremea respectivă.

78. Guvernul nu a furnizat copii ale jurisprudenței interne relevante, dar a făcut trimitere la opinia Înaltei Curți de Casație și Justiție și a altor instanțe, exprimată în perioada martie-aprilie 2014. Majoritatea acestor instanțe au susținut că atât acțiunea penală, cât și cea civilă, erau efective și corespunzătoare. Referitor la plângerea penală, au existat opinii diferite cu privire la încadrarea juridică a faptelor: lipsire de libertate în mod ilegal, arestare nelegală și cercetare abuzivă sau abuz în serviciu.

79. Reclamanta a susținut că a epuizat toate căile de atac interne disponibile la vremea respectivă.

80. Curtea reamintește că obligația epuizării căilor de atac interne impune unui reclamant să folosească normal căile de atac care sunt disponibile și suficiente cu privire la capetele sale de cerere formulate în temeiul Convenției. Existența căilor de atac în cauză trebuie să fie suficient de sigură nu numai în teorie, ci și în practică; în caz contrar, acestea vor fi lipsite de accesibilitatea și eficiența necesare (a se vedea *Akdivar și alții împotriva Turciei*, 16 septembrie 1996, pct. 66, *Culegere* 1996-IV).

81. Cu toate acestea, nu există obligația de a folosi căi de atac care nu au un caracter corespunzător sau efectiv. Pentru a fi efectivă, o cale de atac trebuie să fie capabilă să remedieze în mod direct situația de fapt în litigiu și trebuie să ofere șanse rezonabile de reușită [a se vedea, printre altele, *Balogh împotriva Ungariei*, nr. 47940/99, pct. 30, 20 iulie 2004, precum și *Vučković și alții împotriva Serbiei* (MC), nr. 17153/11, pct. 74, 25 martie 2014].

82. Referitor la sarcina probei, este obligația Guvernului care invocă neepuizarea căilor de atac să convingă Curtea că respectiva cale de atac a fost efectivă și disponibilă atât în teorie, cât și în practică, la momentul respectiv. Odată ce sarcina probei a fost îndeplinită, reclamantul are obligația de a stabili că respectiva cale de atac menționată de Guvern a fost epuizată în fapt ori că aceasta, dintr-un anumit motiv, nu era adecvată sau nu era efectivă în raport cu circumstanțele specifice ale cauzei, sau că au existat circumstanțe speciale care îl/o absolveau de cerința respectivă [a se vedea *Akdivar și alții*, citată anterior, pct. 68; și *McFarlane împotriva Irlandei* (MC), nr. 31333/06, pct. 107, 10 septembrie 2010].

83. În prezenta cauză, Curtea reține că Guvernul menționează două căi de atac pe care reclamanta le-ar fi putut folosi: plângerea penală și acțiunea civilă în despăgubiri.

84. Referitor la acțiunea penală, Curtea reține că Guvernul nu a prezentat o jurisprudență internă relevantă și a invocat în schimb opiniile exprimate de Înalta Curte de Casație și Justiție și alte instanțe din România în 2014. Fără a contesta validitatea opiniilor respective, Curtea reține că acestea au fost formulate la 11 ani după evenimentele în litigiu și au un caracter teoretic, indicând stadiul legislației și al practicilor juridice din ultimii ani, acestea nefiind neapărat cele în vigoare în 2003.

85. În orice caz, Curtea reține că opiniile invocate de Guvern nu indică o practică internă unanimă (a se vedea *supra*, pct. 68 și 78). De asemenea, dacă unele instanțe au exprimat opinia că reclamanta ar fi putut face plângere penală cu privire la lipsirea de libertate în mod ilegal sau arestarea nelegală (a se vedea *supra*, pct. 78), Guvernul însuși, în argumentele prezentate Curții, a contrazis această opinie susținând că mandatul de aducere nu implică lipsirea de libertate (a se vedea *supra*, pct. 76).

86. Prin urmare, Curtea concluzionează că, în circumstanțele deosebite ale cauzei, Guvernul nu a demonstrat că plângerea penală era o cale de atac efectivă. În consecință, reclamanta nu avea obligația de a face plângere în instanță împotriva rezoluției din 16 decembrie 2005 a Procurorului General de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție (a se vedea *supra*, pct. 32).

87. Referitor la acțiunea civilă în despăgubiri, Curtea reține că Guvernul nu a prezentat, în susținerea propriilor afirmații, exemple din jurisprudența internă relevantă din aceeași perioadă cu faptele din prezenta cauză și a invocat doar opiniile teoretice exprimate de Înalta Curte de Casație și Justiție și alte instanțe interne (a se vedea *supra*, pct. 84).

88. În orice caz, Curtea a concluzionat deja că, în cazul unor acuzații de abuz îndreptate împotriva funcționarilor publici, o acțiune civilă în despăgubiri - introdusă în baza dreptului general al răspunderii

civile delictuale - îi era teoretic disponibilă reclamantei (*mutatis mutandis, Kilyen împotriva României*, nr. 44817/04, pct. 26, 25 februarie 2014). Cu toate acestea, Curtea a concluzionat în cauze similare îndreptate împotriva României că, la momentul faptelor, răspunderea civilă avea un caracter subiectiv în dreptul român, impunând probarea neglijenței în sarcina persoanei împotriva căreia s-a făcut plângerea (a se vedea *Kilyen*, citată anterior, pct. 26; și *Eugenia Lazăr împotriva României*, nr. 32146/05, pct. 90, 16 februarie 2010).

89. Având în vedere concluziile de mai sus cu privire la caracterul efectiv al plângerii penale, Curtea consideră că este puțin probabil ca o acțiune civilă în despăgubiri introdusă în temeiul dreptului general al răspunderii civile delictuale să fi avut vreo șansă de reușită în prezenta cauză (a se vedea *supra*, pct. 85).

90. Prin urmare, Curtea concluzionează că, în circumstanțele deosebite ale cauzei, Guvernul nu a demonstrat că acțiunea civilă în despăgubiri era o cale de atac efectivă.

91. Rezultă că excepția preliminară ridicată de Guvern cu privire la neepuizarea căilor de atac interne trebuie să fie respinsă. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

2. Cu privire la fond

92. Reclamanta a susținut că a fost victima unei lipsiri de libertate în mod ilegal la sediul parchetului. Un polițist a fost desemnat special să o împiedice să plece. Aceasta a stat mare parte din timp în sala de așteptare aflată la primul etaj al clădirii și nu a avut acces la dosarul său penal.

93. Guvernul a argumentat că art. 5 § 1 din Convenție nu este aplicabil în prezenta cauză deoarece reclamanta nu a fost lipsită de libertate. Aceasta s-a prezentat de bunăvoie la parchet și la ora 9:30 a.m., când a declarat că dorește să plece, procurorul a emis un mandat de aducere în instanță pentru a se asigura că aceasta rămâne în sediu și ia cunoștință de dosarul penal întocmit împotriva sa. Un polițist a primit ordin să se asigure de executarea mandatului respectiv, iar reclamanta a fost împiedicată să părăsească sediul. Aceasta a părăsit sediul cu o mașină, escortată de polițiști, în decursul după-amiezii. La ora 3:35 p.m. fusese deja examinată de un medic de la Spitalul Socola.

94. Spre deosebire de situația din cauza *Creangă împotriva României*, citată anterior, reclamanta era liberă să se deplaseze în interiorul sediului și și-a exercitat acest drept întâlnindu-se cu doi procurori în birourile acestora și întocmind o plângere pe o bancă din sala de așteptare. Aceasta a rămas în sediu până când a devenit posibilă executarea actului de internare nevoluntară.

95. Guvernul a argumentat că, în orice caz, condițiile prevăzute la art. 5 § 1 din Convenție au fost respectate. Lipsirea de libertate a fost justificată în temeiul art. 5 § 1 lit. b) din Convenție deoarece scopul măsurii era acela de a-i permite reclamantei să ia cunoștință de dosarul penal întocmit împotriva sa. Invocând cauza *Soare și alții împotriva României* (nr. 24329/02, 22 februarie 2011), Guvernul a subliniat că mandatul respectiv nu a avut un scop punitiv, ci a fost emis în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege. De asemenea, mandatul de aducere avea temei legal în dreptul intern, respectiv art. 183 și art. 250 C. proc. pen., și a fost emis de procuror în interesul bunei administrări a justiției. Având în vedere atitudinea anterioară a reclamantei, când a refuzat să se conformeze unor astfel de acte, procurorul avea motive să o bănuiască de tentative de obstrucționare și întârziere a procesului. Guvernul a prezentat, în copie, citațiile care i-au fost trimise reclamantei în decembrie 2002 și ianuarie 2003, precum și ale proceselor-verbale întocmite de poliție, în care se preciza că reclamanta nu a răspuns la citațiile respective.

96. Curtea reamintește că, pentru a stabili dacă o persoană a fost „lipsită de libertate” în sensul art. 5, punctul de plecare trebuie să fie situația sa concretă și trebuie să se țină seama de o serie întregă de criterii precum tipul, durata, efectele și modul de punere în aplicare a măsurii în cauză. Diferența dintre lipsirea de libertate și restrângerea libertății este doar una de grad sau de intensitate, nu una de natură sau de substanță [a se vedea *Austin și alții împotriva Regatului Unit (MC)*, nr. 39692/09, 40713/09 și 41008/09, pct. 57, 15 martie 2012]. Pentru a stabili dacă a existat sau nu o încălcare a drepturilor garantate de Convenție, este adesea necesar să se privească dincolo de aparențe și de limbajul folosit, și să se concentreze asupra realităților situației (a se vedea *Van Droogenbroeck împotriva Belgiei*, 24 iunie 1982, pct. 38, seria A nr. 50).

97. Atunci când este în discuție „legalitatea” detenției, inclusiv întrebarea dacă a fost urmată „o procedură prevăzută de lege”, Convenția face trimitere în principal la legislația națională și prevede obligația de a fi respectate normele de fond și de procedură din dreptul intern [a se vedea *Medvedev și alții împotriva Franței (MC)*, nr. 3394/03, pct. 79, CEDO 2010].

98. În prezenta cauză, Curtea constată că în data de 28 mai 2003 reclamanta a fost supusă unui mandat de aducere emis de procuror. În sensul Codului de procedură penală (a se vedea *supra*, pct. 63), mandatul de aducere nu este o măsură preventivă precum reținerea sau arestarea preventivă. În acest sens, Curtea reamintește că încadrarea sau neîncadrarea de către stat a unei situații de fapt nu

poate afecta decisiv concluzia Curții privind existența unei lipsiri de libertate (*Creangă*, citată anterior, pct. 92).

99. Prin urmare, Curtea trebuie să examineze situația concretă a reclamantei. Părțile sunt de acord asupra faptului că reclamanta a fost împiedicată de organele de poliție să plece de la sediul parchetului. Guvernul a susținut însă că restricția respectivă nu constituia o lipsire de libertate deoarece reclamanta avea libertatea să se deplaseze în interiorul clădirii.

100. Curtea mai reține că reclamantei i s-a interzis să plece de la sediul parchetului la ora 9:30 a.m. în data de 28 mai 2003 și că un polițist a fost desemnat să pună în aplicare această măsură. În decursul după-amiezii, reclamanta nu a avut voie să plece de bunăvoie din sediu; în schimb, a fost dusă, escortată de poliție, la Spitalul Socola. Prin urmare, Curtea consideră că reclamanta s-a aflat sub controlul autorităților pe parcursul întregii perioade și concluzionează că a fost lipsită de libertate în sensul art. 5 § 1 din Convenție (a se vedea *Ghiurău împotriva României*, nr. 55421/10, pct. 80, 20 noiembrie 2012; și *Creangă*, citată anterior, pct. 94-100).

101. De asemenea, Curtea reține că, în prezenta cauză, lipsirea de libertate a reclamantei s-a întemeiat pe dispozițiile relevante din Codul de procedură penală (a se vedea *supra*, pct. 64). Mai precis, în temeiul art. 183 alin. (1), o persoană poate fi adusă în fața organului de urmărire penală sau a instanței de judecată pe baza unui mandat de aducere dacă fiind citată anterior nu s-a prezentat, iar ascultarea sau prezența ei este necesară. În acest sens, Curtea reține că Guvernul a susținut că reclamanta nu s-a conformat citațiilor trimise în decembrie 2002 și ianuarie 2003 și a prezentat, în copie, citațiile respective. Curtea reține totodată că, în temeiul respectivei dispoziții din Codul de procedură penală, procurorul nu era obligat să motiveze suplimentar emiterea unui mandat de aducere (a se face comparația și deosebirea cu *Ghiurău*, citată anterior, pct. 83).

102. Prin urmare, Curtea constată că reclamanta a fost lipsită de libertate în conformitate cu o procedură prevăzută de dreptul intern. Însă doar respectarea dreptului intern nu este suficientă: art. 5 § 1 prevede totodată că orice lipsire de libertate ar trebui să se conformeze obiectivului protejării persoanei împotriva arbitrarului (a se vedea, printre multe altele, *Winterwerp împotriva Țărilor de Jos*, 24 octombrie 1979, pct. 37, seria A nr. 33; *Amuur împotriva Franței*, 25 iunie 1996, pct. 50, *Culegere* 1996-III; și *Witold Litwa împotriva Poloniei*, nr. 26629/95, pct. 78, CEDO 2000-III). Este un principiu fundamental acela că nicio privare de libertate care este arbitrară nu poate fi compatibilă cu art. 5 §1, iar noțiunea de „arbitrar” este mai amplă decât nerespectarea dreptului intern, astfel încât lipsirea de libertate poate fi legală în raport cu dreptul intern dar totuși arbitrară și deci contrară în raport cu Convenția [a se vedea *Saadi împotriva Regatului Unit* (MC), nr. 13229/03, pct. 67, CEDO 2008].

103. Un principiu general consacrat în jurisprudența Curții este acela că privarea de libertate este „arbitrară” în cazul în care, în pofida respectării literei legii interne, a existat un element de re-credință sau inducere în eroare din partea autorităților (a se vedea, de exemplu, *Bozano împotriva Franței*, 18 decembrie 1986, pct. 60, seria A nr. 111; și *Čonka împotriva Belgiei*, nr. 51564/99, pct. 41, CEDO 2002-I). Condiția să nu existe niciun element de arbitrarie implică, de asemenea, ca atât dispoziția privind privarea de libertate, cât și executarea măsurii privative de libertate, să fie realmente în conformitate cu scopul restricțiilor admise la art. 5 § 1 (a se vedea *Winterwerp*, citată anterior, pct. 39; *Bouamar împotriva Belgiei*, 29 februarie 1988, pct. 50, seria A nr. 129; și *O'Hara împotriva Regatului Unit*, nr. 37555/97, pct. 34, CEDO 2001-X). În plus, trebuie să existe o legătură între motivul invocat pentru privarea de libertate legală și locul și condițiile de detenție (a se vedea *Bouamar*, citată anterior, pct. 50; *Aerts împotriva Belgiei*, 30 iulie 1998, pct. 46, *Culegere* 1998-V; și *Enhorn împotriva Suediei*, nr. 56529/00, pct. 42, CEDO 2005-I).

104. Noțiunea de arbitrarie în contextele subparagrafelor b), d) și e) include și o examinare a necesității privării de libertate pentru atingerea scopului declarat. Privarea de libertate a unei persoane este o măsură atât de serioasă încât este justificată numai când, în cele din urmă, alte măsuri mai puțin stricte au fost considerate și declarate insuficiente pentru protecția persoanei sau a interesului public care ar putea necesita privarea de libertate a persoanei respective (a se vedea *Witold Litwa*, citată anterior, pct. 78; și *Enhorn*, citată anterior, pct. 44). De asemenea, principiul proporționalității dispune că, în cazul în care scopul privării de libertate îl constituie garantarea executării unei obligații prevăzute de lege, trebuie realizat un echilibru just între importanța acordată într-o societate democratică garantării executării imediate a obligației respective și importanța acordată dreptului la libertate (a se vedea *Vasileva împotriva Danemarcei*, nr. 52792/99, pct. 37, 25 septembrie 2003). Durata privării de libertate constituie un factor relevant pentru realizarea acestui echilibru (*ibid.*).

105. În prezenta cauză, Curtea reține că mandatul de aducere a fost emis de procuror la ora 9:30 a.m., însă reclamanta se afla deja la sediul la acea oră. Guvernul a argumentat că scopul măsurii era acela de a-i permite reclamantei să ia cunoștință de dosarul său penal, ceea ce aceasta a refuzat, astfel încât mandatul respectiv era necesar pentru buna administrare a justiției. Guvernul a mai susținut că mandatul de aducere se justifica în temeiul art. 5 § 1 lit. b) din Convenție, fiind emis în vederea garantării executării unei obligații prevăzute de lege.

106. Curtea reține că, în temeiul art. 250 C. proc. pen. (a se vedea *supra*, pct. 65), prezentarea materialului de urmărire penală este mai degrabă un drept al inculpatului decât o obligație legală.

Pentru a-i permite reclamantei exercitarea dreptului respectiv, autoritățile ar fi trebuit să aibă în vedere măsuri mai puțin severe decât lipsirea de libertate (a se vedea, *mutatis mutandis*, *Stelian Roșca împotriva României*, nr. 5543/06, pct. 69, 4 iunie 2013). Guvernul nu a argumentat că autoritățile au luat în considerare măsuri alternative care i-ar fi permis reclamantei să ia cunoștință de dosarul său penal.

107. Chiar și în ipoteza că era necesar ca reclamanta să ia cunoștință de dosarul său și, în consecință, să se evite întârzierea procesului, Curtea reține că, ulterior emiterii mandatului, reclamantei nu i s-a acordat acces la dosar. Guvernul nu a argumentat contrariul, ci a afirmat că, în timpul în care a fost reținută la sediul parchetului, reclamanta a avut voie să meargă oriunde dorea și să exercite acest drept întâlnindu-se cu doi procurori și întocmind o plângere în sala de așteptare (a se vedea *supra*, pct. 94).

108. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că pretinsul scop al mandatului de aducere nu a fost îndeplinit și că lipsirea de libertate a reclamantei la sediul parchetului timp de mai multe ore în data de 28 mai 2003 a fost arbitrară.

109. Prin urmare, a fost încălcat art. 5 § 1 lit. b) din Convenție.

B. Internarea nevoluntară a reclamantei într-o unitate de psihiatrie

1. Cu privire la admisibilitate

110. Guvernul a ridicat o excepție preliminară, susținând că reclamanta nu a epuizat căile de atac interne. Acesta a susținut că reclamanta nu a introdus o acțiune separată în baza dispozițiilor Legii sănătății mintale (a se vedea *supra*, pct. 67).

111. Invocând cauzele *Filip împotriva României* (nr. 41124/02, 14 decembrie 2006) și *C.B. împotriva României* (citată anterior), Guvernul a susținut că reclamanta ar fi trebuit să introducă o acțiune în temeiul Legii sănătății mintale. Acesta nu a prezentat, în copie, hotărârile interne relevante, internarea nevoluntară fiind un caz rar întâlnit, ci a prezentat opiniile a cinci curți de apel din România care au declarat că o astfel de acțiune este admisibilă. Alte două curți de apel din România au declarat că este de asemenea admisibilă o acțiune introdusă în temeiul dispozițiilor generale din Constituția României privind accesul liber la justiție. Guvernul a concluzionat că prezenta cauză este așadar diferită de cauza *C.B. împotriva României* (citată anterior).

112. La 20 noiembrie 2013, Guvernul a prezentat, în copie, decizia din 27 ianuarie 2012 a Curții de Apel Cluj, prin care i se acorda o despăgubire financiară unei persoane care a fost internată nevoluntar timp de 25 de zile într-o unitate de psihiatrie.

113. Reclamanta a susținut că nu s-a respectat procedura de internare nevoluntară prevăzută de Legea sănătății mintale.

114. Curtea a descris anterior principiile care guvernează norma privind epuizarea căilor de atac interne (a se vedea *supra*, pct. 80).

115. De asemenea, a examinat anterior o plângere asemănătoare în cauza *C.B. împotriva României* (citată anterior) și și-a exprimat îndoielile privind admisibilitatea unei plângeri în temeiul dispozițiilor Legii sănătății mintale (*ibid*, pct. 65).

116. Într-adevăr, Curtea ia act de faptul că Legea sănătății mintale este aplicabilă în context medical și că urmărește un scop terapeutic. Însă reclamanta din prezenta cauză a fost lipsită de libertate sub aspect penal, respectiv în temeiul Codului de procedură penală. Mai mult, legea menționată prevede două tipuri de internare într-o unitate de psihiatrie: internarea voluntară și internarea nevoluntară. Deoarece Guvernul a insinuat că reclamanta a fost supusă unei internări nevoluntare, Curtea reține că legea menționată prevede o procedură detaliată de urmat într-un astfel de caz. Cu toate acestea, reclamantei nu i s-a aplicat o astfel de procedură deoarece nu există nicio decizie luată de către un medic psihiatru și nici confirmată de către comisia de revizie a procedurii (a se vedea *supra*, pct. 67).

117. Curtea mai reține că, atunci când a susținut că Legea sănătății mintale este aplicabilă, Guvernul nu a prezentat, în copie, hotărârile interne relevante, ci a invocat opiniile unor curți de apel din România care au declarat că o acțiune introdusă în temeiul dispozițiilor acestei legi este admisibilă. Fără să conteste validitatea acelor opinii, Curtea constată că acestea au fost exprimate în 2012, adică la 9 ani după internarea nevoluntară a reclamantei, și că acestea nu indică o practică internă unanimă [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Rupa* (dec.), nr. 58478/00, pct. 88-90, 14 decembrie 2004]. Constatarea se aplică și deciziei din 27 ianuarie 2012 a Curții de Apel Cluj (a se vedea *supra*, pct. 112).

118. De asemenea, Curtea constată că plângerea reclamantei împotriva rezoluției procurorului de internare nevoluntară a fost respinsă în data de 6 iunie 2003 de prim-procurorul de la Parchetul de pe lângă Judecătoria Iași, fără o motivare a acestei soluții (a se vedea *supra*, pct. 20).

119. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că dispozițiile Legii sănătății mintale nu se aplică în prezenta cauză și că excepția preliminară ridicată de Guvern trebuie să fie respinsă.

2. Cu privire la fond

120. Reclamanta a susținut că nu exista nicio justificare pentru internarea sa într-o unitate de psihiatrie. Internarea sa nevoluntară a constituit un abuz deoarece reclamanta avea discernământ, fapt confirmat în raportul de expertiză emis de Spitalul Socola în data de 5 iunie 2003.

121. Guvernul a susținut că prezenta cauză este diferită de cauza *C.B. împotriva României* (citată anterior). Reclamanta din prezenta cauză nu a fost reținută cu forța și imobilizată cu cătușe, ci a fost însoțită la unitatea de psihiatrie de forțe de ordine care au folosit metode de constrângere în mod proporționat. De asemenea, reclamanta a manifestat un comportament violent care a justificat internarea sa. Procurorul a stabilit un termen-limită pentru expertiza psihiatrică, iar reclamanta a fost eliberată înainte de expirarea acestuia. Durata internării nevoluntare a reclamantei a fost destul de scurtă.

122. De asemenea, Guvernul a susținut că, întrucât reclamanta a cauzat anterior tulburarea ordinii publice la sediul parchetului și a refuzat să se supună unei expertize psihiatrice, nu se puteau lua în considerare măsuri mai puțin severe în cazul său. În ultimul rând, Guvernul a afirmat că reclamanta a avut un comportament care, în cazul său, a făcut imposibilă efectuarea unui consult medical preliminar.

123. Curtea reamintește jurisprudența sa consacrată, conform căreia o persoană nu poate fi considerată „alienată” și lipsită de libertatea sa decât în cazul în care sunt îndeplinite următoarele trei condiții minime: în primul rând, trebuie să existe dovezi credibile că persoana este alienată mintal; în al doilea rând, tulburarea mintală trebuie să fie de așa natură sau nivel încât să justifice internarea obligatorie; iar în al treilea rând, legalitatea continuării internării depinde de persistența tulburării (a se vedea *Winterwerp*, citată anterior, pct. 39; și *Johnson împotriva Regatului Unit*, 24 octombrie 1997, pct. 60, *Culegere* 1997-VII).

124. Având în vedere ampla marjă de apreciere de care beneficiază statele în materie de internare de urgență, se consideră acceptabilă obținerea avizului unui medic specialist imediat după arestare în cazurile urgente sau când o persoană este arestată pe motivul unui comportament violent. În orice alte cazuri, este necesar un consult prealabil. În situația în care nu există altă posibilitate, de exemplu ca urmare a refuzului persoanei în cauză de a se prezenta la o examinare, trebuie obținută cel puțin o evaluare din partea unui medic specialist pe baza dosarului, în caz contrar nemaiputându-se susține că s-a probat în mod credibil că persoana este alienată mintal (a se vedea *Varbanov împotriva Bulgariei*, nr. 31365/96, pct. 47, CEDO 2000-X).

125. În ultimul rând, lipsirea de libertate a unei persoane este o măsură atât de gravă încât se justifică numai când alte măsuri mai puțin stricte au fost luate în considerare și declarate insuficiente pentru protecția persoanei sau a interesului public, ceea ce ar putea necesita lipsirea de libertate a persoanei respective. Asta înseamnă că nu este suficient ca lipsirea de libertate să se efectueze în conformitate cu legislația națională, ci că trebuie să fie totodată necesară în acele împrejurări (a se vedea *Witold Litwa*, citată anterior, pct. 78).

126. În prezenta cauză, Curtea reține că reclamanta a fost lipsită de libertate în temeiul art. 117 C. proc. pen., care prevede că efectuarea unei expertize psihiatrice este obligatorie în cazul infracțiunii de omor deosebit de grav, precum și atunci când organul de urmărire penală sau instanța de judecată are îndoială asupra stării psihice a învinutului sau inculpatului.

127. Curtea va examina „legalitatea” internării nevoluntare a reclamantei în raport cu art. 5 § 1 lit. e) din Convenție, în lumina principiilor stabilite deja în cauzele *Filip* (citată anterior, pct. 60-66) și *C.B. împotriva României* (citată anterior, pct. 56-59).

128. Curtea reține că procurorul care efectua urmărirea penală împotriva reclamantei a constatat „o dispoziție exagerată pentru a depune plângeri și o violență exacerbată în exprimare” (a se vedea *supra*, pct. 14). Cu toate acestea, niciunul dintre motivele indicate de procuror nu se referă la o afecțiune medicală. De asemenea, din dosar nu reiese că s-a încercat obținerea avizului unui medic specialist anterior internării nevoluntare a reclamantei.

129. Curtea reamintește că avizul unui medic specialist, obținut anterior internării nevoluntare, era esențial într-un astfel de caz, mai ales că reclamanta nu avea antecedente psihiatrice (a se vedea *C.B. împotriva României*, citată anterior, pct. 56). Guvernul a susținut că reclamanta a avut manifestări violente anterior; Curtea constată însă că acest comportament s-a limitat la „exprimare”, după cum a constatat însuși procurorul. Guvernul nu a susținut că reclamanta a săvârșit acte de violență fizică care să constituie o amenințare pentru propria persoană sau alte persoane (a se vedea *Filip*, citată anterior, pct. 60). În această privință, Curtea reține că, în cursul acțiunii penale îndreptate împotriva sa, reclamanta nu a fost învinuită de nicio infracțiune săvârșită cu violență. Chiar și acceptând argumentul Guvernului conform căruia comportamentul reclamantei a îngreunat organizarea unui consult prealabil, Curtea reține că autoritățile publice nu au încercat să obțină un aviz medical bazat pur și simplu pe dosarul medical al reclamantei (a se vedea *Varbanov*, citată anterior, pct. 47).

130. Deși procurorul a dispus internarea nevoluntară a reclamantei cu scopul precis de a obține un

aviz medical, nu există nimic care să indice că în momentul internării reclamantei la Spitalul Socola în data de 28 mai 2003 autoritățile publice au cerut un aviz medical cu privire la necesitatea internării acesteia (a se vedea *Filip*, citată anterior, pct. 61; și *C.B. împotriva României*, citată anterior, pct. 57).

131. De asemenea, reclamanta a fost examinată de o comisie alcătuită din trei medici abia în data de 5 iunie 2003, adică la 9 zile după internarea sa în Spitalul Socola. S-a constatat că reclamanta are discernământ și a fost externată de îndată. Guvernul nu a motivat de ce reclamanta nu a fost examinată timp de 9 zile, deși a susținut că atitudinea reclamantei a justificat măsurile urgente.

132. Prin urmare, Curtea constată că lipsirea de libertate a reclamantei nu a constituit „detenția legală [...] a unui alienat”, în sensul art. 5 § 1 lit. e), deoarece a fost o măsură dispusă în lipsa unui aviz medical.

133. Prin urmare, a fost încălcat art. 5 § 1 lit. b) din Convenție.

III. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 5 § 4 din Convenție

134. Reclamanta a susținut că plângerea sa împotriva rezoluției procurorului privind internarea sa nevoluntară nu a fost examinată de instanțe. Aceasta a invocat art. 5 § 4 din Convenție, care prevede:

„Orice persoană lipsită de libertatea sa prin arestare sau detenție are dreptul să introducă un recurs în fața unui tribunal, pentru ca acesta să statueze într-un termen scurt asupra legalității deținerii sale și să dispună eliberarea sa dacă deținerea este ilegală.”

A. Cu privire la admisibilitate

135. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, este necesar să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

136. Reclamanta a susținut că legislația internă nu prevedea o cale de atac împotriva unei rezoluții a procurorului privind internarea nevoluntară a unei persoane. Deși instanțele au examinat fondul unei acțiuni introduse în temeiul art. 278¹ C. proc. pen. (a se vedea *supra*, pct. 66) sau al unei ordonanțe președințiale, aceste căi de atac erau iluzorii din cauza termenelor îndelungate în care instanțele examinau astfel de acțiuni și pronunțau hotărârile.

137. Invocând cauza *Filip împotriva României* și cauza *C.B. împotriva României* (ambele citate anterior), Guvernul a susținut că reclamanta ar fi putut să introducă o acțiune în temeiul Legii sănătății mintale (a se vedea de asemenea *supra*, pct. 110-112).

138. Conform jurisprudenței consacrate a Curții, orice persoană lipsită de libertate are dreptul la examinarea legalității detenției sale în instanță. Cerința din Convenție conform căreia o măsură privativă de libertate trebuie să fie supusă unui control judecătoresc independent are o importanță fundamentală în contextul scopului fundamental al art. 5 din Convenție, scopul fiind acela de a oferi garanții împotriva arbitrariului. În joc se află atât protecția libertății fizice a persoanei, cât și siguranța persoanei (a se vedea *Kurt împotriva Turciei*, 25 mai 1998, pct. 123, *Culegere* 1998-III; și *Varbanov*, citată anterior, pct. 58).

139. Curtea a respins deja excepția preliminară ridicată de Guvern cu privire la aplicabilitatea Legii sănătății mintale în prezenta cauză (a se vedea *supra*, pct. 119) și a constatat că lipsirea de libertate a reclamantei s-a întemeiat pe dispozițiile Codului de procedură penală. De asemenea, Curtea consideră că o acțiune introdusă în temeiul art. 278¹ C. proc. pen. (a se vedea *supra*, pct. 66) nu putea constitui o examinare rapidă în sensul art. 5 § 4 din Convenție. Prin urmare, Curtea concluzionează că rezoluția privind internarea nevoluntară a reclamantei în temeiul art. 117 C. proc. pen. nu a făcut obiectul controlului judecătoresc.

140. Prin urmare, a fost încălcat art. 5 § 4 din Convenție.

IV. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 6 § 1 și § 3 lit. c) din Convenție

141. Reclamanta s-a plâns că durata acțiunii penale îndreptate împotriva sa a fost excesivă, că instanțele care au examinat dosarul cauzei sale nu au ascultat-o personal și că deciziile instanțelor de apel nu au luat în considerare toate argumentele pe care aceasta le-a invocat în fața lor. Aceasta a invocat art. 6 § 1 și § 3 lit. c) din Convenție, care, în părțile sale relevante, prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la judecarea în mod echitabil [...] a cauzei sale, de către o

instanță [...], care va hotărî [...] asupra temeiniciei oricărei acuzații în materie penală îndreptate împotriva sa

...

3. Orice acuzat are, în special, dreptul:

...

c) să se apere el însuși sau să fie asistat de un apărător ales de el și, dacă nu dispune de mijloacele necesare pentru a plăti un apărător, să poată fi asistat în mod gratuit de un avocat din oficiu, atunci când interesele justiției o cer;” [...]

142. Curtea reține că există trei aspecte ale capătului de cerere formulat de reclamantă. Fiecare aspect va fi examinat separat.

A. Durata procedurii

1. Cu privire la admisibilitate

143. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

2. Cu privire la fond

144. Reclamanta a susținut că durata acțiunii penale îndreptate împotriva sa nu poate fi considerată rezonabilă. Aceasta a afirmat că durata excesivă a fost mai degrabă rezultatul unei probleme sistemice decât al comportamentului său din timpul procesului.

145. Invocând cauzele *Šlezevičius împotriva Lituaniei* (nr. 55479/00, 13 noiembrie 2001) și *Jakumas împotriva Lituaniei* (nr. 6924/02, 18 iulie 2006), Guvernul a susținut că durata procesului a fost cauzată de complexitatea cauzei și de comportamentul reclamantei. Referitor la acesta din urmă, Guvernul a insistat că reclamanta a influențat durata totală formulând constant cereri pentru amânarea judecării sau declarând recursuri inadmisibile împotriva ordonanțelor președințiale. Acesta a afirmat că reclamanta a procedat astfel pentru ca infracțiunile de care a fost învinuită să se prescrie. Instanțele interne au respectat cu atenție drepturile reclamantei și nu se poate spune că atitudinea acestora ar fi influențat durata procesului.

146. Curtea reține că acțiunea în prezenta cauză a început în februarie 2003, când reclamantei i s-a prezentat materialul de urmărire penală (a se vedea *supra*, pct. 10), și s-a încheiat la 20 octombrie 2010, când Curtea de Apel Cluj a pronunțat decizia definitivă (a se vedea *supra*, pct. 57). Așadar, procesul a durat aproximativ 7 ani și 10 luni pentru trei grade de jurisdicție. De asemenea, Curtea reține că procedura în primă instanță, la judecătorie, a durat aproximativ 5 ani și 10 luni.

147. Curtea reamintește că durata rezonabilă a procesului se evaluează în lumina circumstanțelor cauzei și în raport cu următoarele criterii: complexitatea cauzei, comportamentul reclamantului și al autorităților competente, precum și obiectul litigiului din perspectiva reclamantului [a se vedea, printre multe altele, *Pélissier și Sassi împotriva Franței* (MC), nr. 25444/94, pct. 67, CEDO 1999–II; și *Frydlander împotriva Franței* (MC), nr. 30979/96, pct. 43, CEDO 2000–VII].

148. Revenind la faptele prezentei cauze, Curtea reține că aceasta a prezentat un anumit nivel de complexitate, mai ales din cauza complexității infracțiunilor anchetate și a numărului de inculpați și martori ascultați (a se vedea *supra*, pct. 37, 41 și 45).

149. Referitor la comportamentul reclamantei și consecințele lui asupra duratei totale a procesului, Curtea reține că, în timpul procesului desfășurat la judecătorie, reclamanta a făcut circa 25 de cereri de amânare. În acest sens, Curtea reține că judecătoria a desfășurat 56 de ședințe în total (a se vedea *supra*, pct. 39). De asemenea, se reține că reclamanta a făcut respectivele cereri de amânare ca urmare fie a schimbării avocatului, fie a incapacității sale de a compărea în instanță din motive medicale sau profesionale, fie ca urmare a recuzării judecătorului.

150. Prin urmare, Curtea consideră că reclamanta, care a devenit avocat în cursul procesului, era răspunzătoare personal pentru o mare parte a întâzierii procesului desfășurat la judecătorie. De asemenea, Curtea nu constată lungi perioade de inactivitate în timpul procesului desfășurat la judecătorie (a se face comparația și deosebirea cu *Marinică Tițian Popovici împotriva României*, nr. 34071/06, pct. 28, 27 octombrie 2009).

151. Referitor la conduita autorităților competente, Curtea reține că tribunalul și curtea de apel au rămas active în timpul judecării în apel și, respectiv, recurs, și au examinat cauza conform cerinței de „termen rezonabil” [*Bážgá împotriva României* (dec.), nr. 34129/09, pct. 30, 17 decembrie 2013].

152. Având în vedere cele de mai sus și în urma examinării corespunzătoare a obiectului litigiului

din perspectiva reclamantei în procesul penal îndreptat împotriva sa, Curtea concluzionează că durata procesului nu a fost excesivă și a respectat cerința de „termen rezonabil”.

153. În consecință, nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție sub acest aspect.

B. Pretinsa omisiune a instanțelor interne de a asculta persoana

1. Cu privire la admisibilitate

154. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

2. Cu privire la fond

155. Reclamanta a susținut că instanțele interne nu au ascultat-o personal, în pofida cererilor sale repetate; apelul și recursul său au fost întemeiate totodată pe acest argument. A fost prezentă la 40 de ședințe de judecată, în pofida dificultăților financiare și personale cu care se confrunta deoarece dosarul cauzei a fost strămutat de la Iași la Cluj-Napoca. Cu toate acestea, nicio instanță nu a luat măsuri pentru ascultarea sa.

156. Guvernul a afirmat că, în cursul procesului în primă instanță, judecătoria a invitat-o pe reclamantă să depună mărturie, dar că aceasta a refuzat inițial susținând că nu fuseseră ascultați co-inculpații și, în consecință, a evitat să fie ascultată făcând cerere pentru amânarea judecării. Reclamanta nu a participat la ședințele din cursul apelului și astfel a împiedicat instanța să îi adreseze întrebări. De asemenea, reclamanta a făcut alte cereri pentru amânarea judecării la curtea de apel. În cursul procesului, instanțele au citat-o conform legii pe reclamantă, deși aceasta și-a schimbat frecvent adresa. Guvernul a susținut că prin comportamentul dilatoriu în mod constant al reclamantei din timpul procesului se demonstrează că aceasta a renunțat de bunăvoie la dreptul său de a fi ascultată de instanțe.

157. De asemenea, Guvernul a susținut că prezenta cauză este diferită de cauza *Constantinescu împotriva României* (nr. 28871/95, CEDO 2000-VIII) din moment ce reclamanta nu a fost achitată în primă instanță. Prin urmare, instanțele de apel nu erau obligate să o asculte personal.

158. Invocând cauza *Colozza împotriva Italiei* (12 februarie 1985, seria A nr. 89), Guvernul a concluzionat că nu este nerezonabil faptul că instanțele de apel au continuat procesul în lipsa reclamantei deoarece aceasta a omis în mod intenționat să compară în fața acestora.

159. Curtea reamintește că, deși nu se menționează expres la art. 6 § 1, obiectul și scopul articolului în ansamblu prevăd că o persoană împotriva căreia s-au formulat „acuzatii în materie penală” are dreptul să participe la ședință. Mai mult, lit. c) de la art. 6 § 3 garantează că „orice acuzat” are dreptul „să se apere el însuși” [a se vedea *Colozza*, citată anterior, pct. 27; *Belziuk împotriva Poloniei*, 25 martie 1998, pct. 37, *Culegere* 1998-II; și *Sejdovic împotriva Italiei* (MC), nr. 56581/00, pct. 81, CEDO 2006-II].

160. Este de o importanță capitală ca un pârât să compare în instanță, atât din cauza dreptului său de a fi ascultat, cât și din cauza necesității de a verifica veracitatea declarațiilor sale și de a le compara cu cele ale victimei, ale cărei interese trebuie protejate, precum și cu cele ale martorilor (a se vedea *Sejdovic*, citată anterior, pct. 92). Prin urmare, legea trebuie să descurajeze absențele nejustificate (a se vedea *Poitrimol împotriva Franței*, 23 noiembrie 1993, pct. 35, seria A nr. 277-A).

161. Revenind la faptele prezentei cauze, Curtea reține că reclamanta a depus mărturie la judecătoria în data de 6 septembrie 2005 și de 24 aprilie 2007 (a se vedea *supra*, pct. 42 și 46). De asemenea, Curtea reține că în România Codul de procedură penală acordă învinutului sau inculpatului dreptul de a declara în orice moment (a se vedea *supra*, pct. 61). Prin urmare, Curtea consideră, contrar afirmațiilor reclamantei, că judecătoria a ascultat-o personal [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ursu împotriva României* (dec.), nr. 21949/04, pct. 39, 4 iunie 2013].

162. De asemenea, faptele prezentei cauze diferă de cele din cauza *Constantinescu* (citată anterior) în sensul că judecătoria nu a achitat-o pe reclamantă în procesul desfășurat în primă instanță. Chiar și în ipoteza conform căreia concluziile Curții din cauza *Constantinescu* ar fi aplicabile în prezenta cauză deoarece tribunalul a agravat situația reclamantei aplicându-i pedeapsa închisorii cu executare și cu o durată mai mare, Curtea reține că, deși reclamanta s-a plâns tribunalului și curții de apel că nu a fost ascultată la judecătoria, reclamanta nu a participat la nicio ședință desfășurată de instanțele respective. Curtea consideră că reclamanta, care a devenit avocat în timpul procesului, cunoștea cu siguranță consecințele absențelor sale repetate de la ședințele instanțelor de apel [a se vedea, *mutatis mutandis*, *Ivanciuc împotriva României* (dec.), nr. 18624/03, CEDO 2005-XI]. În concluzie, comportamentul reclamantei din timpul procesului a împiedicat instanțele de apel să o asculte personal.

163. Având în vedere cele de mai sus, Curtea consideră că nu se poate stabili omisiunea

instanțelor interne de a o asculta personal pe reclamantă.

164. Prin urmare, nu au fost încălcate art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. c) din Convenție sub acest aspect.

C. Cu privire la pretinsa lipsă a motivării din deciziile instanțelor de apel

1. Cu privire la admisibilitate

165. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

2. Cu privire la fond

166. Reclamanta s-a plâns că instanțele de apel nu au luat în considerare în deciziile lor toate argumentele pe care aceasta le-a invocat în fața acestora.

167. Guvernul a susținut că instanțele interne au luat în considerare în mod corespunzător toate chestiunile ridicate de reclamantă în fața acestora. Invocând cauza *Helle împotriva Finlandei* (19 decembrie 1997, *Culegere* 1997-VIII), acesta a susținut că instanțele de apel au menținut motivarea instanțelor inferioare. De asemenea, acesta a argumentat că instanțele de apel nu erau obligate să examineze fiecare argument formulat de reclamantă deoarece nu toate erau decisive pentru cauză; acesta a făcut trimitere la cauza *Lenoble împotriva Franței* [(dec.), nr. 40490/98, CEDO 2000-IX].

168. Curtea reamintește că unul dintre efectele art. 6 § 1 este de a impune unei „instanțe” obligația de a efectua o examinare corespunzătoare a observațiilor, argumentelor și probelor prezentate de părți, fără a aduce atingere evaluării sale privind relevanța lor pentru decizia sa, având în vedere că nu i se cere Curții să examineze dacă argumentele au fost examinate corespunzător [a se vedea *Perez împotriva Franței* (MC), nr. 7287/99, pct. 80, CEDO 2004-I, precum și *Buzescu împotriva României*, nr. 61302/00, pct. 63, 24 mai 2005]. Deși art. 6 § 1 obligă instanțele să își motiveze hotărârile, acesta nu poate fi interpretat ca impunând un răspuns detaliat pentru fiecare argument [a se vedea *Van de Hurk împotriva Țărilor de Jos*, 19 aprilie 1994, pct. 59, seria A nr. 288; și *Burg împotriva Franței* (dec.), nr. 34763/02, CEDO 2003-II]. Măsura în care se aplică obligația motivării poate varia în funcție de natura hotărârii și, prin urmare, trebuie stabilită în lumina circumstanțelor cauzei (a se vedea *Ruiz Torija împotriva Spaniei*, 9 decembrie 1994, pct. 29, seria A nr. 303-A; și *Helle*, citată anterior, pct. 55).

169. Revenind la faptele prezentei cauze, Curtea reține că a constatat deja că reclamanta a fost ascultată personal la judecătoria (a se vedea *supra*, pct. 42 și 46). De asemenea, aceasta a făcut uz extins de dreptul său de a face observații scrise în care a formulat numeroase argumente (a se vedea *supra*, pct. 47). De asemenea, Curtea reține că judecătoria a examinat corespunzător argumentele reclamantei, a explicat motivele respingerii cererilor acesteia în cursul procesului și, la finalul procesului, a pronunțat o hotărâre bine motivată (a se vedea *supra*, pct. 48).

170. Cu privire la procesul desfășurat la tribunal în care s-a examinat apelul reclamantei, Curtea a constatat deja că, deși reclamanta s-a plâns că nu a fost ascultată de judecătoria, aceasta nu a participat la ședințele desfășurate de tribunal și astfel l-a împiedicat să examineze acest capăt de cerere. Mai mult, Curtea reține că tribunalul a prezentat motivele creșterii pedepsei reclamantei și a dispus executarea pedepsei în penitenciar. Deși nu poate subscrie la poziția tribunalului, care a făcut referire la negarea constantă de către reclamantă a vinovăției sale ca argument pentru creșterea pedepsei acesteia (a se vedea *supra*, pct. 52), Curtea consideră că celelalte motive invocate de tribunal sunt justificări convingătoare pentru pedeapsa reclamantei.

171. Prin urmare, Curtea consideră că în momentul pronunțării deciziei, curtea de apel a inclus motivele prezentate de instanțele inferioare (a se vedea *Helle*, citată anterior, pct. 56). Reclamanta nu a susținut că argumentele invocate de ea erau noi sau că argumente care erau decisive pentru cauza sa nu au fost examinate de curtea de apel (*ibid*, pct. 59-60).

172. Având în vedere cele de mai sus, Curtea concluzionează că, în circumstanțele deosebite ale cauzei, au fost întrunite cerințele unui proces echitabil.

173. În consecință, nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție sub acest aspect.

V. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 8 din Convenție

174. Reclamanta a invocat o încălcare a dreptului la respectarea vieții sale private deoarece în data de 28 mai 2003 autoritățile publice au chemat presa, care i-a făcut fotografii în timpul transferului său forțat la Spitalul Socola și le-a publicat în diverse ziare. Aceasta a invocat art. 8 din Convenție, care, în părțile sale relevante, prevede:

„1. Orice persoană are dreptul la respectarea vieții sale private [...]

2. Nu este admis amestecul unei autorități publice în exercitarea acestui drept decât în măsura în care acest amestec este prevăzut de lege și dacă constituie o măsură care, într-o societate democratică, este necesară pentru securitatea națională, siguranța publică, bunăstarea economică a țării, apărarea ordinii și prevenirea faptelor penale, protejarea sănătății sau a moralei, ori protejarea drepturilor și libertăților altora.”

A. Cu privire la admisibilitate

175. Curtea constată că acest capăt de cerere nu este în mod vădit nefondat în sensul art. 35 § 3 lit. a) din Convenție. De asemenea, constată că acesta nu prezintă niciun alt motiv de inadmisibilitate. Prin urmare, trebuie să fie declarat admisibil.

B. Cu privire la fond

176. Reclamanta a susținut că polițiștii și procurorii au chemat presa ca să o umilească în public.

177. Guvernul a contestat afirmațiile reclamantei și a susținut că în februarie 2003 aceasta chemase presa să fie prezentă în timpul cercetării penale îndreptate împotriva sa. Cu privire la incidentul din 28 mai 2003, Guvernul a susținut că reclamanta însăși a chemat presa și că autoritățile publice nu i-au încălcat dreptul la respectarea vieții sale private. Guvernul a argumentat că, spre deosebire de cauza *Toma împotriva României* (nr. 42716/02, 24 februarie 2009), în care s-au făcut fotografii la sediul poliției fără consimțământul reclamantului, în prezenta cauză fotografiile au fost făcute într-un spațiu public în care accesul presei nu era restricționat. Acesta a afirmat că, prin urmare, capătul de cerere formulat de reclamantă era vădit nefondat.

178. Curtea reține că acest capăt de cerere al reclamantei se limitează la pretinsa ingerință în dreptul său la respectarea vieții sale private. Aceasta a susținut că, în data de 28 mai 2003, procurorul și polițiștii au chemat presa care i-au făcut fotografii în timpul transferului său forțat la Spitalul Socola și ulterior le-au publicat în presa locală, împreună cu articole despre incidentul respectiv. Prin urmare, Curtea trebuie să stabilească dacă statul pârât și-a îndeplinit obligația de a nu încălca dreptul reclamantei la respectarea vieții sale private. Trebuie verificat dacă în prezenta cauză a existat o ingerință în acest drept și, în caz că a existat, dacă ingerința a respectat condițiile prevăzute în alin. 2 al art. 8 (a se vedea *Sciacca împotriva Italiei*, nr. 50774/99, pct. 28, CEDO 2005-I).

179. Curtea acceptă faptul că publicarea fotografiei reclamantei ține de viața sa privată (a se vedea *Sciacca*, citată anterior, pct. 27; și *Von Hannover împotriva Germaniei*, nr. 59320/00, pct. 53, CEDO 2004-VI). Însă în prezenta cauză nu s-a stabilit cu certitudine dacă autoritățile publice erau răspunzătoare în mod direct pentru fotografierea reclamantei. Într-adevăr, spre deosebire de cauza *Sciacca*, fotografiile nu au fost făcute de autorități publice și nu au fost distribuite de acestea presei (a se face comparația și deosebirea cu *Sciacca*, citată anterior, pct. 26).

180. Mai mult, fotografiile au fost făcute la intrarea în sediul parchetului (a se vedea *supra*, pct. 17). Prin urmare, spre deosebire de cauza *Toma*, în care fotografiile au fost făcute în sediul poliției, în prezenta cauză acestea au fost făcute într-un spațiu public în care presa părea să aibă acces nerestricționat (a se face comparația și deosebirea cu *Toma*, citată anterior, pct. 91). Afirmațiile reclamantei, conform cărora procurorul sau poliția a chemat presa, nu sunt susținute de nicio probă.

181. Prin urmare, Curtea constată că nu există nicio dovadă că autoritățile publice au chemat presa cu scopul precis de a face publice circumstanțele incidentului în care a fost implicată reclamanta.

182. Prin urmare, nu a fost încălcat art. 8 din Convenție.

VI. Cu privire la pretinsa încălcare a art. 3 din Convenție

183. Reclamanta a afirmat că în data de 28 mai 2003 a fost supusă unor rele tratamente de către funcționari publici și că ancheta ulterioară nu a fost efectivă. Aceasta a invocat art. 3 din Convenție, redactat după cum urmează:

„Nimeni nu poate fi supus torturii, nici pedepselor sau tratamentelor inumane ori degradante.”

184. Guvernul a ridicat o excepție preliminară, susținând că reclamanta nu a epuizat căile de atac interne. În primul rând, Guvernul a susținut că deși reclamanta a făcut diverse plângeri penale împotriva procurorului E.E., și deși era avocat de profesie, aceasta nu a făcut plângere penală împotriva celor patru polițiști care au escortat-o din sala de așteptare a parchetului până la autovehiculul care a transportat-o la Spitalul Socola. În al doilea rând, Guvernul a susținut că

reclamanta nu a atacat în instanță rezoluțiile procurorilor de neîncepere a urmăririi penale (a se vedea *supra*, pct. 27 și 32). În ultimul rând, reclamanta nu a introdus o acțiune civilă împotriva funcționarilor publici respectivi.

185. Curtea a descris anterior principiile care guvernează norma privind epuizarea căilor de atac interne (a se vedea *supra*, pct. 80). În special, se reamintește că statului pârât îi revine sarcina să stabilească dacă aceste condiții sunt îndeplinite [a se vedea, printre multe altele, *Selmouni împotriva Franței* (MC), nr. 25803/94, pct. 74-75, CEDO 1999-IV].

186. În prezenta cauză, Curtea reține, pe de o parte, că reclamanta nu a făcut plângere penală împotriva celor patru polițiști care au escortat-o la Spitalul Socola și cărora le imputa că ar fi supus-o la rele tratamente. Aceasta nu a motivat de ce a ales să nu facă o astfel de plângere, ci a introdus multe alte petiții și acțiuni în instanță. Curtea reține că reclamanta însăși era avocat și că instanțele interne i-au furnizat informații suficiente pentru a putea depune o plângere penală (a se vedea *supra*, pct. 35). Chiar și în ipoteza că numele celor patru polițiști nu i-au fost comunicate, nu există în dosar nicio dovadă că numele acestora nu ar fi fost dezvăluite în cadrul procesului penal aferent (a se vedea *supra*, pct. 26).

187. Pe de altă parte, reclamanta a depus o plângere penală împotriva procurorilor care s-au ocupat de dosarul cauzei și împotriva unui polițist, invocând rele tratamente și tortură (a se vedea *supra*, pct. 28). Cu toate acestea, în cursul aceluși proces, reclamanta a omis să atace în instanță, în baza art. 278¹ C. proc. pen., rezoluția procurorului de neîncepere a urmăririi penale. Curtea reamintește că a hotărât deja că o procedură întemeiată pe art. 278¹ acordă instanțelor competența de a controla urmărirea penală efectuată de procuror în cauza respectivă și de a asculta părțile implicate (a se vedea *Stoica împotriva României*, nr. 42722/02, pct. 106-107, 4 martie 2008; și *Chiriță împotriva României*, nr. 37147/02, pct. 100, 29 septembrie 2009). Reclamanta nu a explicat de ce nu a atacat în fața instanțelor interne rezoluția din 16 decembrie 2005 a procurorului de la Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție, mai ales că a folosit această cale de atac în cursul procesului (a se vedea *supra*, pct. 31).

188. Rezultă că excepția ridicată de Guvern trebuie admisă și că acest capăt de cerere este inadmisibil în temeiul art. 35 § 1 și art. 35 § 4 din Convenție pentru neepuizarea căilor de atac interne.

VII. Cu privire la aplicarea art. 41 din Convenție

189. Art. 41 din Convenție prevede:

„Dacă Curtea declară că a avut loc o încălcare a convenției sau a protocoalelor sale și dacă dreptul intern al înaltei părți contractante nu permite decât o înlăturare incompletă a consecințelor acestei încălcări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o reparație echitabilă”.

A. Prejudiciu

190. Reclamanta a solicitat 250 000 EUR cu titlu de prejudiciu material și 500 000 EUR cu titlu de prejudiciu moral.

191. Guvernul a considerat pretenția reclamantei ca fiind excesivă în raport cu jurisprudența Curții în materie.

192. Curtea nu identifică nicio legătură de cauzalitate între încălcările constatate și prejudiciul material pretins; prin urmare, respinge acest capăt de cerere. Pe de altă parte, pe baza jurisprudenței în materie și ținând seama de comportamentul reclamantei (a se vedea *supra*, pct. 71), Curtea îi acordă suma de 3 000 EUR pentru prejudiciul moral suferit ca urmare a încălcării drepturilor sale prevăzute la art. 5.

B. Cheltuieli de judecată

193. De asemenea, reclamanta a solicitat 25 000 EUR pentru cheltuielile de judecată efectuate în fața instanțelor interne și a Curții. Aceasta a prezentat anumite documente justificative.

194. Guvernul a argumentat că reclamanta nu a defalcat cheltuielile și nu a demonstrat că toate cheltuielile suportate au fost necesare, mai ales cele legate de onorariul avocatului.

195. Conform jurisprudenței Curții, un reclamant are dreptul la rambursarea cheltuielilor de judecată numai în măsura în care s-a stabilit caracterul real, necesar și rezonabil al acestora. În prezenta cauză, ținând seama de documentele pe care le deține, de criteriile menționate mai sus și de faptul că reclamanta a primit asistență judiciară din partea Consiliului European, Curtea consideră rezonabilă acordarea sumei de 550 EUR pentru toate cheltuielile.

C. Dobânzi moratorii

196. Curtea consideră necesar ca rata dobânzilor moratorii să se întemeieze pe rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, majorată cu trei puncte procentuale.

Pentru aceste motive,
în unanimitate,
CURTEA:

1. respinge excepția preliminară ridicată de Guvern cu privire la exercitare abuzivă a dreptului de a introduce o cerere;
2. declară cererea inadmisibilă în ceea ce privește capătul de cerere întemeiat pe art. 3 din Convenție și admisibilă pentru celelalte capete de cerere;
3. hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 1 lit. b) din Convenție în ceea ce privește lipsirea de libertate a reclamantei în data de 28 mai 2003 de la ora 9:30 a.m. până la ora la care a fost escortată cu un autovehicul până la Spitalul Socola;
4. hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 1 lit. e) din Convenție în ceea ce privește internarea nevoluntară a reclamantei în Spitalul Socola;
5. hotărăște că a fost încălcat art. 5 § 4 din Convenție ca urmare a neexercitării controlului judecătoresc cu privire la internarea nevoluntară a reclamantei în Spitalul Socola;
6. hotărăște că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește durata procesului;
7. hotărăște că nu au fost încălcate art. 6 § 1 și art. 6 § 3 lit. c) din Convenție în ceea ce privește pretinsa omisiune a instanțelor interne de a o asculta personal pe reclamantă;
8. hotărăște că nu a fost încălcat art. 6 § 1 din Convenție în ceea ce privește pretinsa lipsă a motivării deciziilor pronunțate de instanțele de apel;
9. hotărăște că nu a fost încălcat art. 8 din Convenție;
10. hotărăște:
 - a) că statul pârât trebuie să plătească reclamantei, în termen de trei luni de la data rămânerii definitive a hotărârii în conformitate cu art. 44 § 2 din Convenție, următoarele sume, care trebuie convertite în moneda statului pârât la rata de schimb aplicabilă la data plății, plus orice sumă ce poate fi datorată cu titlu de impozit:
 - i) 3 000 EUR (trei mii de euro) cu titlu de prejudiciu moral;
 - ii) 550 EUR (cinci sute cincizeci de euro) cu titlu de cheltuieli de judecată;
 - b) că, de la expirarea termenului menționat și până la efectuarea plății, aceste sume trebuie majorate cu o dobândă simplă, la o rată egală cu rata dobânzii facilității de împrumut marginal practică de Banca Centrală Europeană, aplicabilă pe parcursul acestei perioade și majorată cu trei puncte procentuale;
11. respinge cererea de acordare a unei reparații echitabile pentru celelalte capete de cerere.

Redactată în limba engleză, apoi comunicată în scris, la 13 noiembrie 2014, în temeiul art. 77 § 2 și art. 77 § 3 din Regulamentul Curții.

PREȘEDINTE,

JOSEP CASADEVALL

Grefier adjunct,

Marialena Tsirli